

Kırgız Türkçesindeki Aile ve Akrabalıkla İlgili Sözcüklerin Edimbilimsel ve Kavramsal Analizi

Cüneyt AKIN¹

Kırgız Türkçesindeki Aile ve Akrabalıkla İlgili Sözcüklerin Edimbilimsel ve Kavramsal Analizi

Öz

Bu çalışmada, Kırgız Türkçesinde aile ve akrabalık ilişkilerini ifade eden temel terimler, edimbilimsel ve kavramsal açıdan çok yönlü olarak incelenmiştir. Araştırmanın kuramsal çerçevesini Wang'ın üç düzeyli leksiko-pragmatik modeli, Sinclair ve Hanks'ın bağlam temelli anlam kuramı ve Fillmore'un çerçeve anlambilimi oluşturmuştur. "Ata", "ene", "bala", "boordoş", "uul" gibi terimler, sözlük tanımlarının ötesinde, toplumsal roller, kültürel kodlar ve bireysel deneyimler bakımından değerlendirilmiştir. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sözlük Platformu'ndan elde edilen veriler Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sözlük Platformu'ndan elde edilen veriler üzerinde bir inceleme yapılmış; seçilen aile ve akrabalık terimleri Wang'ın üç düzeyli modeli, Sinclair ve Hanks'ın bağlam yaklaşımı ve Fillmore'un çerçeve anlambilimi esas alınarak kavramsal ve edimbilimsel olarak çözümlenmiştir. Bulgular, aile kavramlarının sadece biyolojik ilişkileri değil, toplumsal hiyerarşi, kültürel süreklilik ve duygusal aidiyet gibi unsurları da dil düzeyinde yansıttığını göstermektedir. Sonuç olarak, aile terimlerinin anlam yapısı bağlam, kültür ve sosyal pratiklerle zenginleşmektedir; bu kapsamda çerçeve ve pragmatik yaklaşımların sözlükçülükte gerekliliği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kırgız Türkçesi, leksiko-pragmatik model, edimbilim, aile ve akrabalık, çerçeve anlambilimi

Makale Türü: İnceleme

A Pragmatic and Conceptual Analysis of Family and Kinship Terms in Kyrgyz Turkish

Abstract

In this study, the basic terms that express family and kinship relations in Kyrgyz Turkish are analysed in a multi-layered way from pragmatic and conceptual perspectives. The theoretical framework of the research is based on Wang's three-level lexico-pragmatic model, Sinclair and Hanks's context-based theory of meaning, and Fillmore's frame semantics. Terms such as *ata*, *ene*, *bala*, *boordoş* and *uul* are examined beyond their dictionary definitions in terms of social roles, cultural codes and individual experiences. Data obtained from the Kyrgyzstan-Turkey Manas University Dictionary Platform were evaluated through a qualitative document-based analysis; the selected family and kinship terms were examined conceptually and pragmatically with reference to Wang's three-level model, Sinclair and Hanks's contextual approach, and Fillmore's frame-semantic framework. The findings show that family-related concepts reflect not only biological relations but also elements such as social hierarchy, cultural continuity and emotional belonging at the linguistic level. Consequently, the meaning structures of family terms are enriched by context, culture and social practices, and the necessity of frame-based and pragmatic approaches in lexicography is thus demonstrated.

Keywords: Kyrgyz Turkish, lexicopragmatic model, pragmatics, family and kinship, frame semantics

Paper Type: Analysis

1. Giriş

Dünya edebiyatının hacimce en büyük sözlü eserine ve Türk edebiyatının en büyük yazarına sahip bir Türk topluluğu olan Kırgızların aile yapısına, sosyal ilişkiler ağına ve toplumsal değer sistemine dair kavramlar, sadece leksikal anlamlarıyla değil, aynı zamanda kültürel, simgesel ve pragmatik yönleriyle

¹ Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, cuneyt.akin@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6230-7222.

de incelenmektedir. Bu çerçevede Kırgız söz varlığında yer alan ata, atake, atalık, baba, babay, ana, ene, apake, aba, abake, abakele-, abakelet-, abıgıy, abısın, abısın-acın, abısınduu, aga, agaluu, agalık, agatay, agatayla-, aga-tuugan, agayın, ake, ece, amaki, bala, boordoş, boordoştuk, bayke, baykebay, baldız, bölö, bayke, kence, boordoş, kandaş, özöktöş, uruk, bolokcot, tay, tayata, tayece, tayene, üy-bülö, üylüü, uul, karındaş, kuda, kudaça, küyöö, küyöö bala, küyöölük, küyöö coldoş, kuda, kudaça, ögöy, ögöylö-, çoñ ata, çöbürö, çoro, er, tuyak, ökül ata kavramları, (Ayrıca bk. Cumakunova, 2021; Çatal, 2022 ve Koca 2020) sadece ailevi bir ilişkiyi değil; tarihsel hafıza, kültürel değer, mitolojik düşünce ve toplumsal normları da beraberinde taşımaktadır. Bu çalışmada, Kırgız Türkçesinde aile ve akrabalığa ilişkin kavramların yüzeysel tanımlardan öte, çok yönlü edimbilimsel analizleri yapılmıştır. Kırgız Türkçesinde aile ve akrabalık ilişkilerini yansıtan terimlerin tanımlanması ve sözlükleştirilmesi, yalnızca teknik bir tanım üretimi değil, aynı zamanda toplumsal işlev, kültürel yapı ve pragmatik anlam düzeylerini ortaya koymaktadır.

Tek dilli sözlüklerde, tanımların oluşturulması için büyük ölçüde emek ve kaynak harcadığı bilinse de kullanıcıların sözlüklerden asıl beklediği faydanın çoğunlukla “yüzeysel anlam kontrolü” ya da “yazım denetimi” gibi pratik ihtiyaçlarla sınırlı kaldığı görülmektedir. Nesî'nin (2013: 67) belirttiği üzere, sözlüklerin gerçek kullanımında derinlemesine anlam ve çerçeve kavrayışı yerine, sözcüklerin temel ve yaklaşık anlamlarının doğrulanması öne çıkmaktadır. Ancak, tanım yazarlarının ve kullanıcıların, örneğin bir aile teriminin anlamını “gerekli ve yeterli koşullar” bağlamında mutlak biçimde açıklayabilecekleri yönündeki beklentisi, doğal dilin bağlamsal, muğlak ve çok boyutlu yapısı nedeniyle genellikle karşılıksız kalmaktadır (bk. Hanks, 2016, s. 1-2).

Nitekim Kırgız Türkçesindeki “ata”, “ene”, “bala” gibi ailevi terimler, yalnızca sözlük tanımlarında karşılığı olan sözcükler değil; kullanıldıkları bağlama, kültürel referanslara ve söylemsel örüntülere bağlı olarak sürekli yeni anlam boyutları kazanabilmektedir. Mesela, “ata” kelimesi biyolojik baba anlamının ötesinde, Kırgız toplumunda toplumsal otoriteyi, kültürel liderliği veya tarihsel aidiyeti simgeleyen bir kavramsal çerçeve içinde yer almaktadır. Bu noktada, Hanks'ın (2016) vurguladığı üzere, doğal dildeki bir terimin tüm anlam olanaklarının sonlu ve kesin bir listeye sınırlandırılması mümkün değildir; çünkü her sözcüğün anlamı, büyük ölçüde kullanıldığı bağlam tarafından belirlenmektedir. Sözlüklerde ise bu bağlamsal ve mecazi anlamların çoğu zaman sınırlı yansıtılması, özellikle aile ve akrabalık gibi kültürel açıdan yüklü kavramların tanımlanmasında temel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Sözlüklerde geleneksel tanım yazımı bağlamında her bir aile teriminin izole olarak genel anlamını verme eğilimi bulunmaktadır. Ancak Sinclair ve Hanks'ın gösterdiği üzere, gerçek dil kullanımında anlamlar çoğunlukla belirli sözcük birliktelikleri, kalıp ifadeler ve tipik söylem örüntüleriyle ortaya çıkmaktadır. Kırgızca “boordoş” veya “ceñe” gibi akrabalık terimlerinin, Cobuild Sözlüğü örneğinde görüldüğü gibi, yalnızca tanım cümlesiyle değil; en sık rastlanan bağlamsal kullanımları ve tipik anlatı örüntüleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. FrameNet'in (Fillmore) çerçeve anlambilimi yaklaşımını bu kapsamda değerlendirdiğimizde, “kuda” terimi gibi düğün ilişkilerini veya “karındaş” gibi kardeşlik bağlarını, ancak yer aldıkları toplumsal ve kültürel bağlamlar (ör. evlilik, uzlaşma, dayanışma) içinde bütüncül olarak kavramamıza olanak olduğu görülecektir. Bu bağlamda, aile ve akrabalıkla ilgili sözcüklerin anlamı, yalnızca sözlükteki teknik tanımla değil, çerçevesel bağlamın tüm unsurlarıyla ve bağlamsal ağ yapısıyla birlikte kavranması söz konusu olacaktır.

Wang'ın leksiko-pragmatik yaklaşımı (2015, s. 204-212) bağlamında değerlendirdiğimizde ise; özellikle Kırgız Türkçesi gibi toplumsal ve kültürel yönü güçlü lehçelerde, aile ve akrabalık terimlerinin tanımını, üç ana düzeyde ele almak gerekmektedir: 1. Uzlaşım anlamları, yani kelimenin belirli sosyal ve kültürel bağlamlarda sabitleşmiş tipik kullanımı; 2. Yerleşikleşmiş, kullanıcılar tarafından tipik ve yerleşik biçimde anlaşılan anlamlar; 3. Konuşucuya özgü anlamlar, yani bireysel söylemde kelimenin yüklenebileceği kişisel, duygusal ve sosyal niyetlere dayalı yeni anlam düzeyleri. Söz gelimi, “ögöy” terimi, sözlükte yalnızca “üvey” olarak tanımlanırken kültürel pratikte ve bireysel anlatıda, “dışlanma”,

“aidiyet eksikliği” veya “sevgi yoksunluğu” gibi çok daha karmaşık edimbilimsel anlamlar kazanabilmektedir.

Kırgız Türkçesindeki aile ve akrabalık terimlerinin sözlük tanımları, yalnızca teknik bir eşdeğerlik ya da kısa bir açıklama ile sınırlandırılmaması gerekmektedir. Anlamın çerçevesel, pragmatik ve bağlamsal düzeylerde inşasını dikkate alan yeni nesil sözlükleme yaklaşımları; bu tür kültürel ve toplumsal terimlerin anlam zenginliğini ve işlevselliğini çok daha etkili biçimde yansıtabilecektir.

2. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, Kırgız Türkçesinde yer alan aile terimlerinin leksiko-pragmatik, bağlamsal ve kavramsal çerçevelenme yöntemleriyle incelenerek, terimlerin sadece sözlük tanımlarıyla değil, toplumsal işlevleri, söylemsel bağlamları ve kültürel kodlarıyla birlikte değerlendirilmesidir. Wang (2015)'in üç boyutlu anlam modeli konvansiyonel (uzlaşımsal), stabilize (yerleşikleşmiş) ve konuşucuya özgü anlam, Sinclair (1991) ve Hanks (2016)'in sözlük tanımlarında bağlam gerekliliği üzerine görüşleri ve FrameNet (Fillmore) çerçevesi esas alınarak terimlerin çok boyutlu anlam yapıları çözümlenmektedir.

Kırgız Türkçesindeki akrabalık adları üzerine yapılan Cumakunova (2021), Çatal (2022) ve Koca (2020) gibi araştırmalar, bu makalenin dayandığı sözlük ve terim alanını önemli ölçüde ortaya koymuştur. Dolayısıyla veri alanı bakımından söz konusu çalışmalarla kısmi bir örtüşme bulunmaktadır. Ancak bu çalışma, aynı terim grubunu yalnızca tekrar tanımlamak yerine, üç aşamalı bir çözümlemeyle yorumlamaktadır: 1. Wang'ın leksiko-pragmatik modeli doğrultusunda her terim için uzlaşımsal, yerleşikleşmiş ve konuşucuya özgü anlam düzeyleri sistematik biçimde ortaya konulmaktadır. 2. Fillmore'un çerçeve anlambilimi kullanılarak terimler “aile hiyerarşisi”, “toplumsal otorite”, “duygusal aidiyet”, “evlilik ve dünürlük ilişkileri” gibi kavramsal çerçevelere yerleştirilmektedir. 3. Sinclair ve Hanks'in bağlam merkezli yaklaşımıyla, sözlük örnekleri, deyimler ve atasözleri üzerinden terimlerin gerçek dil kullanımındaki edimbilimsel işlevleri çözümlenmektedir. Bu yönüyle makale, daha önce tanımlanmış bir leksik alanı, farklı düzeylerden oluşan yeni bir kuramsal-modelsel çerçeve içinde yeniden yapılandırmakta ve literatüre bu açıdan özgün bir katkı sağlamaktadır.

Bu açıdan bakıldığında, çalışma veri alanı bakımından Cumakunova (2021), Çatal (2022) ve Koca (2020) ile kısmen ortak bir zemini paylaşırsa da aynı terimleri Wang'ın üç düzeyli leksiko-pragmatik modeliyle edimbilimsel olarak incelemesi, Fillmore'un çerçeve anlambilimiyle kavramsal ağlar içinde yeniden konumlandırması ve Sinclair ile Hanks'in bağlam temelli yaklaşımıyla gerçek kullanım bağlamları üzerinden yorumlaması bakımından mevcut literatürden belirgin biçimde ayrılmaktadır. Dolayısıyla makale, yalnızca önceki sınıflandırmaları yinelenmek yerine, Kırgız Türkçesindeki aile ve akrabalık terimlerinin çok yönlü anlam yapısını ve sözlükçülük açısından taşıdığı sonuçları ortaya koyan özgün bir edimbilimsel-kavramsal çerçeve ortaya koymaktadır.

Çalışma, edimbilimsel çözümleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Öncelikle Kırgızistan–Türkiye Manas Üniversitesi çevrimiçi sözlüğünde aile ve akrabalık ilişkilerini doğrudan adlandıran 65 madde tespit edilmiş; her madde için tanım cümlesi, dilbilgisel etiketler, örnek cümleler, deyimler ve atasözleri ayrı ayrı çıkarılmıştır. Daha sonra Wang'ın (2015) üç düzeyli leksiko-pragmatik modeli esas alınarak her kullanım örneği “uzlaşımsal anlam” (sözlükte yer alan ve konuşur topluluk tarafından paylaşılan temel anlam), “yerleşikleşmiş anlam” (hitap, saygı unvanı, dışlayıcı ifade vb. kültürel olarak sabitlenmiş sosyo-pragmatik kullanımlar) ve “konuşucuya özgü anlam” (şefkat, küçümseme, idealleştirme, aidiyet vurgusu gibi bireysel ve bağlamsal anlam yükleri) başlıkları altında verilmiştir.

Makale başlığındaki “edimbilimsel-kavramsal analiz” ifadesi, yalnızca kuramsal bir çerçeveye atıf yapmakla sınırlı kalmamakta, seçilen terimler üzerinden örneklerle somutlaştırılmaktadır. Bu amaçla 6. bölümde, önce “ece (эже)” terimi ayrıntılı bir örnek olarak ele alınmıştır. İlgili tabloda “ece”nin, Wang'ın modeli temelinde “büyük kız kardeş” anlamındaki uzlaşımsal kullanımdan, yaşça büyük

kadınlara ve öğretmenlere yönelik saygı hitabı olarak yerleşikmiş kullanımlarına; oradan da konuşucuya özgü düzeyde şefkat ve duygusal yakınlık bildiren kişisel söylem biçimlerine anlamsal olarak nasıl kaydığı gösterilmektedir. Aynı tabloda, Sinclair'ın bağlam yaklaşımı doğrultusunda "ece"nin öğretmen-öğrenci, komşuluk ve kadınlar arası hiyerarşi bağlamlarında üstlendiği edimsel roller; FrameNet çerçevesiyle de "aile içi rehber abla", "toplumsal saygı figürü" ve "kadınlar arası dayanışma" gibi kavramsal sahnelerde nasıl konumlandığı açıkça ortaya konulmuştur. Bu örnek üzerinden, diğer terimlerin de benzer biçimde leksiko-pragmatik ve çerçeve anlambilimsel düzeylerde çözümlendiği açıklanmaktadır.

3. Yöntem

Bu çalışmada veri kaynağı olarak Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi tarafından hazırlanan çevrimiçi Kırgızca-Türkçe sözlük (sozduk.manas.edu.kg) kullanılmıştır. Öncelikle sözlükte aile ve akrabalık ilişkilerini doğrudan adlandıran tüm tek sözcüklü maddeler taranmış, yalnızca yaş, soy, evlilik ve hısımlık bildiren temel anlamlı terimler kapsama dâhil edilmiştir. Metaforik kullanımı baskın olup birincil olarak akrabalık bildirmeyen sözcükler ve çok sözcüklü kalıplaşmış birimler bu aşamada dışarıda bırakılmıştır. Bu tarama sonucunda 30 temel aile/akrabalık teması (örnek olarak *ata*, *ene*, *bala*, *boordoş*, *uul*, *tay*, *kuda*, *uruk*, *üy-bülö* vb.) ve bu temalardan türeyen ad, sıfat ve fiil biçimleriyle birlikte toplam 65 sözlük maddesi çalışma verisini oluşturmuştur. Her madde için sözlükte yer alan tanım cümlesi, dilbilgisel etiketler, örnek cümleler, deyimler ve varsa ilgili atasözleri ayrı ayrı döküm hâlinde kaydedilmiştir.

Analiz süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, her terimin sözlük maddesi üzerinden sözlük anlamı belirlenmiş ve Wang'ın (2015) üç düzeyli leksiko-pragmatik modeli esas alınarak anlam düzeyleri belirlenmiştir. Bu amaçla her kullanım örneği için uzlaşım anlamı yansıtan kullanımlar, kültürel olarak yerleşik, sosyo-pragmatik işlev taşıyan kullanımlar ve konuşucuya özgü, duygusal veya mecazî genişlemeler olmak üzere üç kategori oluşturulmuş; veriler bu kategorilere göre tabloya aktarılmıştır. İkinci aşamada, Sinclair (1991) ve Hanks'ın (2016) bağlam merkezli yaklaşımı doğrultusunda, her terimin eşdizim özellikleri, birlikte görüldüğü tipik sözcükler, kalıp ifadeler ve yer aldığı söylem türleri (gündelik konuşma, atasözü, anlatı vb.) incelenmiş; aynı köke ait terimler arasında karşılaştırmalı okuma yapılarak bağlamsal örüntüler ortaya çıkarılmıştır.

Üçüncü aşamada ise her bir aile terimi, Fillmore'un çerçeve anlambilimi kuramı ve FrameNet sınıflandırması temel alınarak kavramsal çerçevelere yerleştirilmiştir. Bu kapsamda "aile hiyerarşisi", "evlilik ve dünürlük ilişkileri", "kolektif kimlik ve dayanışma", "bakım ve koruyuculuk", "toplumsal otorite" gibi çerçeveler çalışma için somutlaştırılmış; her terimin hangi çerçevelerle kesiştiği sistematik olarak gösterilmiştir. Bulgular terim/kavram başlıkları altında tablolarda verilmiş; her terim için sözlük tanımı, leksiko-pragmatik unsurlar değerlendirilmiştir.

4. Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kuramsal arka planını üç temel yaklaşım oluşturmaktadır. Birincisi, Wang'ın (2015) Leksiko-Pragmatik Modeli'dir; bu modelde her kelimenin anlamı, konvansiyonel (sözlük temelli veya uzlaşım), stabilize (kültürel kullanımda olan veya yerleşikmiş) ve konuşucuya özgü (bağlamsal ve bireysel tonlamalarla yüklenen) olmak üzere üç düzeyde değerlendirilmektedir. İkincisi, Sinclair ve Hanks'ın Bağlamsal Anlam Kuramı'dır; bu yaklaşıma göre bir kelimenin anlamı, sadece tanımıyla sınırlı kalmamakta, kullanıldığı bağlamda, örnek cümleler, deyimler ve atasözleri aracılığıyla derinleşmektedir. Üçüncüsü ise, Fillmore tarafından geliştirilen FrameNet-Çerçeve Anlambilimi'dir; bu modelde dilsel öğeler, belirli sosyal olaylar ve deneyimlerle ilişkilendirildiği kavramsal çerçeveler içinde analiz edilmektedir. Mesela, "ata" terimi yalnızca bir akrabalık ifadesi olmamakta, aynı zamanda "Ailevi Otorite" ve "Toplumsal Liderlik" gibi çok boyutlu çerçeveler içerisinde ortaya çıkmaktadır.

5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmada, yalnızca Kırgız Türkçesinde aile ilişkilerini ve soy-kökeni ifade eden, “ata, ene, bala, uul, boordoş, kuda, çoro, eneke, ceñe, ögöy, karındaş, tay, üy-bülö” gibi doğrudan aile yapısıyla bağlantılı olan kelimeler bulunmaktadır. Araştırmada sözlük maddeleri, bağlam örnekleri ve çerçevesel sınıflamalar yapılmış; doğrudan alan çalışması veya konuşma çözümlemesi yapılmamıştır. Dolayısıyla kullanımın sosyo-pragmatik yönü kısıtlı bir çerçevede ele alınabilmektedir.

6. Kırgız Türkçesi’indeki Aile Kavramlarının Edimbilimsel Analizleri

Kırgız Türkçesi’nde “aba”, “abake”, “abakele-”, “abakelet-”, “abıgıy”, “abısın”, “abısın-acın” ve “abısınduu” gibi aileye ilişkin kavramlar, yalnızca bireyler arası akrabalık bağlarını yansıtmakla kalmamakta; aynı zamanda saygı, toplumsal hiyerarşi, otorite, duygusal yakınlık ve kolektif aidiyet gibi kültürel değerleri dilsel düzeyde yansıtan çeşitli anlam unsurlarıyla ortaya çıkmaktadır. Wang’ın (2015) üç düzeyli leksiko-pragmatik modeli çerçevesinde bu terimlerin her biri uzlaşımalsal düzeyde sabit anlamlar taşıırken yerleşikleşmiş olarak sosyal ilişki ağlarında işlevsel hâle gelmekte ve konuşucuya özgü düzeyde duygusal ya da metaforik yüklemeler kazanmaktadır. Sinclair’in bağlam temelli sözlük kuramına göre bu terimler, özellikle sözlü anlatılar, atasözleri ve gündelik söylem içinde diyalekte dayalı anlamlar kazanarak sosyokültürel kimliğin dilsel taşıyıcıları hâline gelmiştir. FrameNet sisteminde ise bu kelimeler, “ailevi hiyerarşi”, “toplumsal rehberlik”, “kadınlar arası sosyal yapı”, “duygusal aidiyet”, “otorite ilişkileri” ve “kolektif kimlik” gibi çeşitli semantik çerçevelerde sınıflandırılmaktadır. Böylece bu akrabalık terimleri hem bireylerin toplumsal konumlarını belirlemekte hem de kültürel normların, etik rollerin ve aidiyet hislerinin aktarımında merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu çok yönlü işlevsellik, Kırgız toplumunda akrabalık sisteminin yalnızca biyolojik bir yapı değil; aynı zamanda güçlü bir kültürel ve toplumsal örgütlenme modeli olduğunu ortaya koymaktadır.

Anlam yapısı	“ece”
Temel (biyolojik) anlam	“ece” (эже) kelimesi, Kırgız Türkçesinde başlangıçta yalnızca “büyük kız kardeş” anlamına gelen biyolojik bir akrabalık terimini ifade etmektedir.
Toplumsal anlam genişlemesi	Zamanla yaşça büyük kadınlara, öğretmenlere, komşulara ve saygı duyulan kadın tiplere yönelik genel bir hitap biçimi hâline gelmiş bulunmaktadır.
Wang’ın modeli – Uzlaşımalsal	Doğrudan “büyük kız kardeş”i ifade eden temel akrabalık terimi olarak kullanılmaktadır.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Biyolojik bağın ötesine geçerek saygı bildiren toplumsal bir unvanı ifade eden yerleşik bir kullanım kazanmıştır.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Şefkat, yakınlık ve aidiyet gibi duyguları taşıyan kişisel ve duygusal bir hitap biçimi olarak işlev görmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	“Ece” kelimesi sözlük anlamının ötesinde, kullanıldığı bağlama göre anlam kazanmaktadır; öğretmen-öğrenci ilişkisinde saygıyı, kadınlar arası hiyerarşide deneyim aktarımını ve rehberliği yansıtmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Aile içi hiyerarşi çerçevesinde “rehber abla” rolünü temsil eden bir kavram olarak değerlendirilmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Toplumsal saygı figürü olarak bilgili ve yaşlı kadın imgesini taşıyan bir terim olarak konumlandırılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Kadınlar arası duygusal bağ ve dayanışmayı yansıtan toplumsal bir işlevi olan hitap biçimi olarak görülmektedir.
Genel değerlendirme	“ece”, Kırgız kültüründe yalnızca bir akrabalık terimi olmayıp kadınlık, toplumsal statü, değer aktarımı ve duygusal aidiyetin dilsel göstergesi olan çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“aga” ve türevleri (“agaluu”, “ağalık”, “agatay”, “agatayla-”, “aga-tuugan”, “agayın”, “ake”)
Temel bilgi	Kırgız Türkçesinde ‘aga’ ve türevleri (‘agaluu’, ‘ağalık’, ‘agatay’, ‘agatayla-’, ‘aga-tuugan’, ‘agayın’, ‘ake’) biyolojik akrabalığın yanı sıra toplumsal saygı, hiyerarşi, liderlik, aidiyet ve koruyuculuk gibi değerleri de ifade etmektedir.
Wang – Uzlaşımalsal anlam	“aga” temelde yaşça büyük erkek kardeş anlamına gelmektedir.

Wang – Yerleşikleşmiş anlam	Toplumda saygı duyulan, deneyimli ya da rehberlik eden erkek tiplere yönelik genel bir hitap biçimine dönüşmektedir.
Wang – Konuşucuya özgü anlam	Duygusal yakınlık, güven ve idealleştirme gibi kişisel anlamlar yüklenmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	“aga” ve türevleri özellikle kırsal bağlamlarda ahlaki sorumluluk, liderlik ve kolektif dayanışma temalarıyla birlikte kullanılmaktadır; anlatılarda ağabey tipi, kültürel rehber ve örnek davranış taşıyıcısı olarak dikkati çekmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Aile hiyerarşisi ve koruyuculuk çerçevesinde, ağabey karakteri, aile içinde üst konumda ve koruyucu bir rolde ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Toplumsal saygı ve liderlik çerçevesinde, deneyimli ve söz sahibi erkeklerin toplumsal rehberlik rolünü temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Kolektif aidiyet çerçevesinde, grup içi dayanışma, birlikte hareket etme ve topluluk kimliğini güçlendiren ilişkileri ifade etmektedir.
Genel değerlendirme	“aga”, yalnızca bir hitap terimi değil; Kırgız toplumsal yapısının, kültürel normlarının ve değer aktarım sistemlerinin dilsel bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	"amaki"
Temel (biyolojik) anlam	“amaki” en başta, yeğen oğlu / kardeş çocuğu gibi doğrudan soy bağıni ifade eden bir akrabalık adı olarak karşımıza çıkmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Zamanla aile içinde güven, dayanışma ve temsil sorumluluğu taşıyan bir erkek tipi olarak toplumsal anlam genişlemesine uğramıştır.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Uzlaşım düzeyinde biyolojik bir ilişkiyi, yani belirli dereceden akrabayı karşılamaktadır.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Yerleşikleşmiş düzeyde güven figürü ve sosyal müttefik olarak algılanmaktadır; aile içinde destek ve arabuluculuk rolü üstlenmektedir.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Konuşucuya özgü düzeyde mecazileşerek kan bağı dışındaki yakın erkeklere yönelik sevgi ve güven bildiren bir hitap hâline gelmiştir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Bağlama göre güç, koruma ya da sosyal sermaye temsil eden bir kavram olarak yeniden şekillenmiş; anlatılarda desteğe koşan, güvenilir akraba figürüne karşılık gelmiştir.
FrameNet – Çerçeve 1	Akrabalık ve soybağı çerçevesinde belirli bir dereceden erkek akrabayı ifade etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Aile içi destek ve dayanışma çerçevesinde güven, yardımlaşma ve birlik duygusunu temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal statü ve temsil çerçevesinde aileyi dışarıda temsil eden, ilişkileri düzenleyen bir toplumsal aktör olarak kavramsallaştırılmıştır.
Genel değerlendirme	“amaki” hem aile içinde denge ve güven figürü hem de topluluk bağlamında aidiyet ve dayanışma göstergesi olarak çok boyutlu bir akrabalık terimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“ana / ene / apake”
Temel (biyolojik) anlam	Başlangıçta biyolojik anneliği, yani çocuğu olan kadını ifade eden akrabalık terimlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Zamanla kültürel hafızada kutsal, saygı duyulan, otorite sahibi yaşlı kadın tiplerine yönelik genel hitaplara dönüşmüştür.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Doğrudan “anne” ya da “çocuğu olan kadın” anlamını taşımaktadır.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Kültürel olarak saygı duyulan, rehberlik eden, ahlaki otorite kabul edilen kadınlara yönelik saygı unvanı ve hitap biçimi hâline gelmiştir.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Bireysel duygulanım, özlem, sevgi, mesafe ya da yakınlık gibi kişisel anlamlarla yüklenerek konuşucunun duygusal tavrını yansıtmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Ailesel anlatılar, toplumsal dramalar ve geleneksel sözlü kültür bağlamlarında annelik; davranış normu, ahlaki otorite ve kültürel model olarak karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	“Annelik ve bakım” çerçevesinde koruyucu, besleyici ve bakım veren karakteri temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	“Ailevi saygı ve hiyerarşi” çerçevesinde aile içi statü, yaş üstünlüğü ve otoriteyi ifade etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	“Sosyo-duygusal aktarım” çerçevesinde sevgi, güvenlik, şefkat ve kuşaklar arası duygusal aktarım anlamına gelmektedir.

Cüneyt AKIN

Genel değerlendirme	Bu terimler, Kırgız toplumunda yalnızca biyolojik anneliği değil; kutsiyet, duygusal güvenlik, sosyal saygı ve kültürel değer aktarımını bir arada ifade eden çok boyutlu dilsel göstergeler olarak karşımıza çıkmaktadır.
----------------------------	--

Anlam yapısı	“ata”, “atake”, “atalık”, “baba” ve “babay”
Temel (biyolojik) anlam	“ata”, “atake”, “atalık”, “baba” ve “babay” terimleri başlangıçta biyolojik babalığı ve ebeveynlik ilişkisini ifade eden akrabalık adları olarak ortaya çıkmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Zamanla bu terimler toplumsal otorite, kültürel kökene saygı, duygusal rehberlik ve tarihsel aidiyet gibi çok boyutlu anlam alanlarında işlev gören unvanlara dönüşmüştür.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Uzlaşım düzeyinde baba/ebeveyn figürünü, yani çocuk ile erkek ebeveyn arasındaki temel ilişkiyi ifade etmektedir.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Yerleşikleşmiş anlam düzeyinde ahlaki rehberlik, kültürel aktarım ve ideolojik aidiyetin sembolü hâline gelmektedir; baba karakteri, aile ve toplum için norm koyan otoriteyi temsil etmektedir.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Konuşucuya özgü düzeyde yaş, sosyal mesafe ve duygusal yakınlığa göre metaforik ya da sembolik anlamlar kazanmakta; “ata” veya “babay” kimi zaman idealize edilmiş bilge, koruyucu ya da tarihsel lideri tanımlamaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Sinclair’in bağlam kuramı açısından bu terimler toplumsal anlatılar ve kültürel söylemler içinde şekillenerek yalnızca bireysel değil kolektif anlamlar üretmektedir; “ata” kültürel hafıza taşıyıcısı, “babay” ise toplumsal bilgelik ve sözlü geleneğin aktarıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	“Ebeveynlik ve otorite” çerçevesinde baba karakteri koruyucu, denetleyici ve yönlendirici bir aile üyesi olarak kavramsallaştırılmıştır.
FrameNet – Çerçeve 2	“Kültürel köken ve aidiyet” çerçevesinde “ata”, geçmişle kurulan bağlantıyı ve toplumsal kimliğin kökenini temsil eden bir karakteri karşılamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	“Toplumsal hiyerarşi ve saygı” çerçevesinde yaşlı erkeklerle yönelik saygı hitabı olarak kullanılmakta; statü ve yaş üstünlüğünün dildeki karşılığı olarak anlaşılmaktadır.
Genel değerlendirme	“ata” ve türevleri olan terimler, Kırgız kültüründe hem bireysel aidiyeti hem de toplumsal devamlılığı temsil eden güçlü dilsel ve kültürel göstergeler olup, babalık rolünü otorite, hafıza ve kimlik eksenlerinde çok boyutlu biçimde kavramsallaştırmaktadır.

Anlam yapısı	“bala”
Temel (biyolojik) anlam	“Bala” (bala) uzlaşım olarak ebeveyn–evlat ilişkisi çerçevesinde ‘çocuk, evlat’ anlamına gelen temel bir akrabalık ve yaş terimi olarak kullanılmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Zamanla yalnızca yaş göstergesi olmaktan çıkarak duygusal bağlılık, sosyal statü, kültürel değer ve sembolik aidiyet gibi çok boyutlu anlam alanlarını ifade eden bir kavrama dönüşmüştür.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Ebeveyn ile çocuk arasındaki temel biyolojik ve hukuki bağı tanımlayan, ‘çocuk/evlat’ anlamını taşımaktadır.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Gündelik kullanımda deneyimsizlik, toyluk, davranışsal olgunluk eksikliği gibi özelliklerle ilişkilenen ve nesnel bir statü göstergesi olarak işleyen anlamlara gelmektedir.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Bağlama göre sevgi dolu, koruyucu bir hitap (“balam”) ya da azarlayıcı, eleştirel bir söylem (“bala elekten ö t albayt”) gibi duygusal kutupları içeren öznel kullanımlar karşımıza çıkmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	“bala” söylem bağlamına göre bazen bireyin en değerli varlığını bazen ailevi canlılığın ve geleceğin temsilini bazen de mecazi olarak deneyim eksikliği ve acemiliği işaret eden çok işlevli bir öge olarak ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Ebeveynlik ve aile yapısı bağlamında: Çocuğun, aile içi roller ve kuşaklar arası ilişkiler içindeki konumunun bir kavramsallaşmış şeklidir.
FrameNet – Çerçeve 2	Korunma ve savunmasızlık bağlamında: “Bala” karakterini korunması, gözetilmesi ve desteklenmesi gereken bir özne olarak çerçevelemektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal statü ve değer bağlamında: “Balaluu / balasız” karşıtlığı üzerinden bireyin sosyal rollerini, saygınlığını ve kültürel kimliğini işaret eden değer yüklü bir çerçeve ortaya koymaktadır.
Genel değerlendirme	“bala” yalnızca çocukları adlandıran bir terim değil; onların etrafında örülen sosyal, kültürel ve ideolojik yapıları da temsil eden, Kırgız toplumunun duygusal belleğinde merkezi bir yere sahip çok derinlikli ve çok yönlü bir kavram olarak dikkati çekmektedir.

Anlam yapısı	“baldız”
Temel (biyolojik) anlam	Erkeğin eşinin kız kardeşini ifade eden temel akrabalık kavramı olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Evlilikle kurulan ilişkilerde yakınlık, samimiyet ve çoğu zaman şakalaşma ve mizahın yer aldığı sosyal bir karaktere dönüşmektedir.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Açıkça tanımlanmış bir aile bireyini, yani erkeğin eşinin kız kardeşini karşılamaktadır.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Evlilik sonrası oluşan akrabalık ağında sosyal etkileşimin, içtenliğin ve aile içi iletişimin önemli bir aktörü hâline gelmektedir.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Gençlik, canlılık, kıyaslama, koruyuculuk ya da hafif alaycı sevgi gibi duygusal durumlarla özdeşleşen bireysel ve bağlamsal anlamlar taşımaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Ev içi ziyaretlerde sıcaklık ve samimiyet, anlatılarda ise dolaylı mizah ve ilişkisel gerilimleri taşıyan bir söylem unsuru olarak işlev görmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Evlilik yoluyla kurulan akrabalık bağlarını ve dünürlük sistemini temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Aile içi ve aileler arası sosyal etkileşim rollerini, ziyaret pratiklerini ve gündelik iletişimi kapsamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Aile içi mizah, şakalaşma, duygusal yakınlık ve zaman zaman kıskançlık ya da rekabet gibi duyguları içeren kültürel davranış biçimini ifade etmektedir.
Genel değerlendirme	“baldız”, yalnızca bir akrabalık statüsü değil; evlilik sonrası oluşan ilişkilerin duygusal, mizahi ve kültürel boyutlarını taşıyan çok yönlü bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“bayke”
Temel (biyolojik) anlam	Kişinin kendisinden yaşça büyük erkek kardeşini ifade eden temel akrabalık terimi olarak ortaya konulmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Aile dışına taşarak yaşça büyük, deneyimli ya da saygı duyulan erkeklere yönelik genel bir hitap biçimine dönüşmekte; toplumsal hiyerarşi, saygı ve sosyal statü göstergesi olarak işlev görmektedir.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Aile içi hiyerarşide sabit bir pozisyonu, yani abi karakterini ifade etmekte ve temel akrabalık ilişkisini belirtmektedir.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Mahallede, iş ortamında veya kamusal alanda yaşça büyük ve tecrübeli erkeklere sosyal olarak yerleşmiş bir saygı hitabı olarak kullanılmakta; rehberlik ve koruyuculuk rollerini çağrıştırmaktadır.
Wang’ın modeli – Konuşucuya özgü	Baykebay gibi biçimlerle sevgi ve içtenlik vurgusunu artırarak; baykele- fiili üzerinden rica, talep ve nezaket eylemlerini işaret eden bireysel ve bağlamsal duygusal yükler taşımaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Aile içi söylemlerde koruyucu ağabey karakterini, toplumsal anlatılarda ise hiyerarşik saygı ve dayanışma ilişkilerini ifade etmekte; resmi bağlamlarda saygılı hitap, samimi bağlamlarda duygusal yakınlık göstergesi olarak farklı işlevler üstlenmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Aile Hiyerarşisi çerçevesinde, kardeşler arasındaki yaş ve statü farkını belirginleştiren üst konumdaki erkek kardeş rolünü temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Toplumsal Saygı ve Statü çerçevesinde, deneyim, yaş ve otoriteye dayalı olarak tanınan ve başvurulan erkek karakterini kavramsallaştırmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Duygusal Yakınlık çerçevesinde, güven, sevgi, dayanışma ve zaman zaman koruyuculuk duygularıyla örülmüş samimi ilişkileri ifade eden bir hitap ögesi olarak ortaya çıkmaktadır.
Genel değerlendirme	“bayke”, Kırgız Türkçesi’nde yalnızca biyolojik bir akrabalık terimi değil; aile hiyerarşisini, toplumsal saygı ve bireyler arası duygusal bağları aynı anda taşıyan çok yönlü bir leksiko-pragmatik kavram olarak dikkati çekmektedir.

Anlam yapısı	“bolokcot”
Temel (biyolojik) anlam	Kız tarafından dört kuşaklık akrabalık bağına ifade eden bir teknik akrabalık terimi olarak tanımlanmıştır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Anlamı yalnızca soy çizgisıyla sınırlı kalmayıp geleneksel evlilik yasakları, ahlaki normlar ve toplumsal aidiyet sınırlarını da kapsamaktadır.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Soy bağına ilişkin, kız tarafından dört kuşaklık akrabalığı gösteren sabit ve teknik bir akrabalık tanımı olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang’ın modeli – Yerleşikleşmiş	Kültürel normlara bağlanarak evlilik yapıları, soy temizliği ve toplumsal düzenlemelerle ilişkilenen yerleşik bir terim hâline gelmiştir.

Cüneyt AKIN

Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Bireyin soyuna dair kimliğini ifade eden, kimi zaman gurur kaynağı, kimi zaman da evlilik bağlamında engel oluşturan sembolik bir anlam kazanmıştır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Düğün törenleri, soy kütükleri ve evlilik müzakereleri gibi bağlamlarda yalnızca bir akrabalık adı değil, toplumsal rollerin ve ahlaki kodların taşıyıcısı olarak kullanılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	“Soy ve Akrabalık Yapısı” çerçevesinde, aile yapısının kız tarafından devam eden soy çizgisini temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	“Toplumsal Normlar ve Yasaklar” çerçevesinde, evlilik yasakları, soy temizliği ve kültürel düzenlemelerin belirleyicisi olarak ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	“Kimlik ve Aidiyet” çerçevesinde, bireyin hangi soya ve toplumsal gruba ait olduğunu gösteren sembolik bir kimlik göstergesi olarak işlev görmektedir.
Genel değerlendirme	“bolokcot”, Kırgız kültüründe yalnızca soy bağı bildiren bir terim olarak değil; toplumsal düzenin, evlilik kurallarının ve kültürel hafızanın yapıtaşlarından biri olan çok boyutlu bir kavram olarak dikkati çekmektedir.

Anlam yapısı	“boordoş” ve “boordoştuk”
Temel (biyolojik) anlam	Aynı aile veya soy içindeki bireyleri ifade eden bir temel kardeşlik terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Aynı millete, kültüre veya ortak değerlere sahip halklar için kapsayıcı bir kardeşlik ve topluluk aidiyeti ifadesine dönüşmüştür.
Wang'ın modeli – Uzlaşım	Bireyler arası biyolojik kardeşlik ve aynı aile/soy içindeki yakın akrabalık ilişkilerini göstermektedir.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	Ulusal, etnik veya kültürel birliktelik söyleminde, aynı halktan veya topluluktan olmayı vurgulayan yerleşik bir kardeşlik kavramına dönüşmektedir.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Bir arada yaşama arzusu, ulusal birlik vurgusu, politik dayanışma ve ideolojik yakınlık gibi bağlamsal ve bireysel anlam yükleriyle kullanılmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Şiir, politik söylem, halk edebiyatı ve uluslararası ilişkiler söyleminde farklı tonlarla ortaya çıkmaktadır; örn. 'iki ülke arasında daimi dostluk ve “boordoştuk” ilişkisi' ifadesinde kişisel kardeşliği aşan kolektif ve kurumsal bir ilişkiye atıf yapmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Kolektif Kimlik ve Topluluk Bağları: Aynı topluluğa mensubiyet ve ortak kimlik duygusunu temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Kardeşlik ve Dayanışma: Halklar veya bireyler arasında karşılıklı destek, birlik ve dayanışma ilişkisini ifade etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Duygusal Bağ ve Empati: Ortak acı, sevinç ve kader paylaşımı temelinde duygusal yakınlığı ve empatiyi yansıtmaktadır.
Genel değerlendirme	“boordoş” ve “boordoştuk”, Kırgız toplumunda yalnızca soy bağına dayalı bir kardeşliği değil; toplumsal birliktelik, kültürel kimlik ve halklar arası dayanışma ideallerini taşıyan güçlü dilsel semboller olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“bölö”
Temel (biyolojik) anlam	Teyze çocukları başta olmak üzere anne tarafından gelen kuzenleri ifade eden temel akrabalık terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Birlikte büyüyen kuzenler arasında kardeşlik benzeri bağları; çocukluk, güven ve aidiyet duygusuyla örülmüş ilişkileri temsil etmektedir.
Wang'ın modeli – Uzlaşım	Doğrudan kan bağına dayalı anne tarafı kuzenini gösteren akrabalık ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	Aile içinde kardeşe yakın görülen, birlikte büyümenin ve karşılıklı destek ilişkisinin yerleşik sembolü olarak ortaya çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Metaforik kullanımlarla sığınak, kök veya yaşam ağacı gibi imgeler kazanarak yoğun duygusal ve biyografik anlamlar taşımaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Çocukluk anlatıları, aile içi diyaloglar ve aidiyet söylemlerinde, ortak anıları ve gelişimsel bağları anlatan söylemsel bir unsur olarak işlev görmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Akrabalık ve soy bağları bağlamında karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Çocukluk ve sosyal gelişim çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal dayanışma ve aidiyet kapsamında ortaya çıkmaktadır.
Genel değerlendirme	“bölö”, yalnızca kuzen statüsünü değil; anne tarafı akrabalarla kurulan duygusal, gelişimsel ve toplumsal birlikteliği taşıyan çok yönlü bir müktesebat ortaya koymaktadır.

Anlam yapısı	“ceñe”
Temel (biyolojik) anlam	Evli erkek bireyin eşi üzerinden kurulan akrabalıkta ağabey ya da amcanın eşini ifade eden temel akrabalık terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Kadınlar arası sosyal ilişkilerde, özellikle aile içinde saygın, deneyimli ve rehberlik eden bir kadın tipini temsil etmektedir.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Ağabeyin veya amcanın eşi olan kadın akrabayı adlandıran açıkça tanımlı akrabalık statüsünü göstermektedir.
Wang’ın modeli Yerleşikleşmiş	– Düğün merasimlerinde geline yol gösteren, aile içinde söz sahibi ve saygın konuma sahip bir kadın olarak kültürel bir rol üstlenmektedir.
Wang’ın modeli Konuşucuya özgü	– Saygı, içtenlik ve kimi bağlamlarda mizah taşıyan hitap biçimi olarak konuşurun kişisel tutumunu ve duygusal yakınlığını yansıtmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Gündelik söylemde statüye dayalı bir kadın tipinden, aile içi dinamikleri düzenleyen sosyal bir aktöre kadar farklı bağlamlarda çeşitlenen anlamlar kazanmıştır.
FrameNet – Çerçeve 1	Evlilik yoluyla kurulan akrabalık çerçevesinde, aileye dışarıdan katılan fakat iç üyelik kazanan kadın tipi olarak karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Kadınlar arası sosyal rehberlik ve dayanışma çerçevesinde, geline ve genç kadınlara yol gösteren, deneyim aktaran kişi olarak dikkati çekmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal hiyerarşi ve saygı temelli hitap çerçevesinde, yaşça ve statüce üst konumdaki kadınlara yönelik saygın bir unvan olarak ortaya çıkmaktadır.
Genel değerlendirme	“ceñe”, yalnızca bir akrabalık unvanı değil; kadın kimliğini, aile içi rehberliği, dayanışmayı ve kültürel belleği taşıyan çok işlevli bir dilsel gösterge olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Anlam yapısı	“çöbürö”
Temel (biyolojik) anlam	Dede veya nene perspektifinden torunun çocuğunu (soy ağacındaki dördüncü kuşak) ifade eden bir akrabalık terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Çocukluk dönemine ilişkin küçüklük, korunma ve masumiyet gibi özellikleri taşıyan, şefkat ve bakım gereksinimiyle ilişkilenen toplumsal bir statüye dönüşmektedir.
Wang’ın modeli Uzlaşım	– Nesiller arası biyolojik sürekliliği gösteren, torunun çocuğunu adlandıran teknik akrabalık terimi olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang’ın modeli Yerleşikleşmiş	– Çocukluğu, korunma ihtiyacını ve sevecenliği temsil eden genel bir çocuk karakteri olarak kültürel anlam kazanmıştır.
Wang’ın modeli Konuşucuya özgü	– Sevgi ve içtenlik bildiren bireysel hitaplarda kullanılmakta; yaşlı birinin “çöbüröm” demesi kuşaklar arası duygusal bağı ortaya koymaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Masallarda, atasözlerinde ve aile içi konuşmalarda hem teknik bir soy ilişkisi hem de çocukluk imgesini taşıyan çok yönlü bir söz varlığı birimi olarak yer almaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Nesillerarası Akrabalık çerçevesi: kişinin soy zincirindeki yerini ve kuşak devamlılığını göstermektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Çocukluk ve Bakım Gereksinimi çerçevesi: çocukların korunması gereken, bakıma muhtaç kişiler olduğunu ortaya koymaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Şefkat ve Kültürel Yakınlık çerçevesi: çocuklara yönelik sevecen hitapları ve duygusal yakınlığı temsil etmektedir.
Genel değerlendirme	“çöbürö”, yalnızca dördüncü kuşak bir akrabalığı değil, aynı zamanda Kırgız toplumunda kuşaklar arası sürekliliği, çocuk sevgisini ve kültürel hafızayı dilde inşa eden sembolik bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“çoro”
Temel (biyolojik) anlam	Tarihsel bağlamda asker, nefer veya koruyucu/hizmetkâr konumundaki kişiyi ifade etmektedir.
Toplumsal anlam genişlemesi	Lidere sadakatle bağlı, toplumsal düzeni ve güvenliği sağlayan destekçi sınıfı temsil etmekte; görev, hizmet ve sadakat değerleriyle bütünleşmektedir.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Savaşçı, koruyucu ya da hizmet eden kişi anlamına gelen temel leksikal öge olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang’ın modeli Yerleşikleşmiş	– Güvenilir, görevini eksiksiz yerine getiren, lidere bağlı ve toplumsal sorumluluk sahibi karakter olarak yerleşik bir sosyal rol üstlenmiştir.

Cüneyt AKIN

Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	– “Çoromsuñ” vb. kullanımlarla samimi, güvenilir dost, yol arkadaşı ya da dayanışma ifade eden metaforik hitap biçimine dönüşmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Özellikle Manas Destanı ve tarihsel anlatılarda hanın yanında yer alan, fiziksel korumadan öte kültürel olarak idealize edilmiş sadık yoldaş tipi olarak ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Koruma ve güvenlik: Topluluğu, lideri veya belirli bir grubu korumakla görevli kişi rolüyle dikkati çekmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Toplumsal roller: Hiyerarşik düzende lidere bağlı, görev ve sorumluluk üstlenen destekçi sınıfı temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Sadakat ve bağlılık: Etik sorumluluk, kişisel sadakat ve kültürel sadakat ideallerini simgeleyen bir kavramsal çerçeve ortaya koymaktadır.
Genel değerlendirme	“çoro”, Kırgız kültüründe yalnızca savaşçı veya bir hizmetkâr değil; liderliğe bağlılık, toplumsal düzen ve kültürel sadakatin dilsel ve kavramsal göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“çoñ ata”
Temel (biyolojik) anlam	Bireyin baba tarafından büyükbabasını, soy zincirinde belirli bir biyolojik konumu ifade etmektedir.
Toplumsal anlam genişlemesi	Aile içinde bilgelik, gelenek aktarıcılığı ve topluluk hafızası taşıyan saygın tipi temsil etmektedir.
Wang'ın modeli – Uzlaşımsal	Soy zincirinde 'babanın babası' konumundaki akrabayı tanımlamaktadır.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	– Kuşaklar arası deneyim, ahlaki rehberlik ve kültürel aktarım işlevleriyle özdeşleşmiş bir aile büyüğü olarak dikkati çekmektedir.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	– Özlem, kutsallık, örnek alınma ve idealleştirme gibi bireysel ve duygusal anlamlarla yüklenmiş bir kişiliği ifade etmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Atasözleri ve anlatılarda tecrübenin ve ahlaki bilginin kaynağı olarak, kuşaklar arası bilgi aktarımını yansıtan bir söylem unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Soy ve kuşak ilişkileri çerçevesinde, aile içinde tarihsel sürekliliği temsil eden bir akrabalık karakterini çerçeveye almaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Toplumsal rehberlik ve ahlaki otorite çerçevesinde, aile ve topluluk için yol gösterici konumdaki yaşlı kişiyi karşılamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Kültürel miras ve gelenek aktarımı çerçevesinde, geçmişle bugün arasında sembolik bir köprü ve kültürel hafıza taşıyıcısı olarak değerlendirilmektedir.
Genel değerlendirme	“çoñ ata”, yalnızca bir akrabalık kategorisi değil; Kırgız toplumunda tarihsel sürekliliği, kültürel değerleri ve kuşaklar arası bağı temsil eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“ene”
Temel (biyolojik) anlam	Çocuğu olan kadını, yani biyolojik anneyi ifade eden temel akrabalık terimi olarak kullanılmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Yaşlı ve saygı duyulan kadınlara yönelik hitap olarak kullanılarak, doğurganlıkla sınırlı olmayan bir sosyal statü kazanmaktadır.
Wang'ın modeli – Uzlaşımsal	– Biyolojik anne; çocuğu olan kadın anlamı, konuşur topluluk tarafından paylaşılan temel anlam olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	– Toplumda saygı duyulan, yaşça büyük kadın karakterine yönelik genel bir hitap biçimine dönüşmekte; annelik rolü ahlaki otoriteyle birleşmektedir.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	– Merhamet, özlem, şükran ve güçlü duygusal bağlılık gibi bireysel anlam yükleri taşımakta; “enem” gibi kullanımlarda kişisel deneyim öne çıkmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Masallar, ilahiler ve halk söylemlerinde sevgi, kutsallık ve koruyuculuk imgeleriyle birlikte kullanılır; bağlama göre hem kutsal hem duygusal bir kişilik temsil edilmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Ana-bebek bağı ve bakım ilişkisi çerçevesinde, çocuğun temel koruyucusu ve bakım vereni olarak ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Koruyuculuk ve rehberlik çerçevesinde, ahlaki ve davranışsal yönlendirme yapan bir otoriter tip bağlamında işlev görmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal otorite ve kültürel kutsiyet çerçevesinde, toplumsal değerlerin ve inançların taşıyıcısı olan saygın kadın tipini temsil etmektedir.

Genel değerlendirme	“Ene”, Kırgız kültürel belleğinde yalnızca bir akrabalık kategorisi değil; aynı zamanda duygusal kutsiyet, toplumsal rehberlik ve kültürel aktarımın merkezinde yer alan çok boyutlu bir kavram olarak öne çıkmaktadır.
---------------------	---

Anlam yapısı	“er”
Temel (biyolojik) anlam	Yetişkin erkek bireyi ve evli kadının kocası olarak tanımlanan temel biyolojik ve aile içi statü olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Toplumda güç, sorumluluk, koruyuculuk ve kahramanlık idealleriyle özdeşleşen erkeklik rolünü temsil etmektedir.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	Erkek bireyi ve özellikle evli kadının kocası anlamına gelen, açık ve sabit bir toplumsal konumu göstermektedir.
Wang’ın modeli Yerleşikleşmiş	– Savaşçı, yiğit, ailesini ve topluluğunu koruyan, ahlaki sorumluluk taşıyan ideal erkek tipiyle bütünleşmiştir.
Wang’ın modeli Konuşucuya özgü	– Sevgi, sadakat, güven, hayal kırıklığı ya da hayranlık gibi duygusal tonlarla yüklenerek kişisel ilişkilerde metaforik ve yoğun anlamlar kazanmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Metne bağlı olarak evlilikte sorumluluk, toplumsal düzenin taşıyıcılığı, çatışma ya da fedakârlık gibi farklı işlevlerle karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Cinsiyet rolleri bağlamında, erkekliğin beklentilerini, normlarını ve statüsünü tanımlamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Evlilik ilişkisi çerçevesinde, eşler arası bağlılık, görev paylaşımı ve aile içi sorumlulukları yapılandırır.
FrameNet – Çerçeve 3	Kahramanlık ve yiğitlik çerçevesinde, savaşçı, koruyucu ve idealize edilmiş erkek karakterlerini kavramsallaştırır.
Genel değerlendirme	“er” terimi, Kırgız kültürel belleğinde yalnızca bir cinsiyet etiketi değil; kimlik, sorumluluk, ahlaki değer ve kahramanlık ideallerini taşıyan çok katmanlı bir kavramdır.

Anlam yapısı	“kandaş”
Temel (biyolojik) anlam	Kan bağına dayalı soydaşlık; aynı kandan gelen kişileri ifade etmektedir.
Toplumsal anlam genişlemesi	Bireysel akrabalığın ötesinde aynı millete, etnik kökene veya kültürel geçmişe sahip toplulukları kapsayan kolektif kimlik göstergesine dönüşmektedir.
Wang’ın modeli – Uzlaşım	– Sözlük düzeyinde kan bağına dayalı soydaşlığı, aynı soydan gelen kimseleri karşılamaktadır.
Wang’ın modeli Yerleşikleşmiş	– Etnik ve kültürel kolektif kimlik; “kandaş el”, “kandaş halk” gibi kullanımlarla tarihsel bağlılık ve grup aidiyetini ifade eden sabitleşmiş bir terim olarak kullanılmaktadır.
Wang’ın modeli Konuşucuya özgü	– “Kandaşım” gibi kullanımlarla vatan sevgisi, ulusal birlik, politik dayanışma ve duygusal yakınlık vurgusunu taşıyan bireysel ve ideolojik hitap biçimini ifade etmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Şiirlerde, politik söylemlerde ve toplumsal birlik çağrılarında kolektif dayanışma ve ortak kaderi vurgulayan bir söylem unsuru olarak işlev görmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Soy ve akrabalık bağlamında: aynı kandan gelen kişiler ve soy zincirine ilişkin kimlik anlamında kullanılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Etnik kimlik ve topluluk üyeliği bağlamında: aynı ulusa, halka veya kültürel gruba ait olma durumunu bildirmektedir.
FrameNet – Çerçeve 3	Kolektif dayanışma ve tarihsel bağlılık bağlamında: ulusal birlik, ortak geçmiş ve kader vurgusunu ortaya koymaktadır.
Genel değerlendirme	“kandaş”, Kırgız Türkçesinde yalnızca biyolojik akrabalığı değil, aynı zamanda etnik-kültürel kolektif kimliği, ulusal birlik ve dayanışma ideallerini taşıyan güçlü bir sembolik terim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	“uul”
Temel (biyolojik) anlam	Erkek evlat; ebeveyn-oğul ilişkisi temelinde biyolojik oğulu ifade etmektedir.
Toplumsal anlam genişlemesi	Ailenin soyunu sürdüren kişi olarak miras, sorumluluk ve aile devamlılığı beklentileriyle yüklenmiş toplumsal bir kişilik hâline gelmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	“Ailevi soy ve miras” çerçevesinde, soy zincirinin devamını ve mirasın doğal varisini temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Cinsiyet bağlamında “akrabalık” çerçevesinde, erkek çocuk olma hâlini ve buna bağlı cinsiyet rollerini yansıtmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	“Toplumsal rol” çerçevesinde, gelecekteki ekonomik ve sosyal yükümlülükleri üstlenecek bir kişi olarak ortaya çıkmaktadır.

Cüneyt AKIN

Ek kültürel boyut	Geleneksel "dokuz korgool" oyununda üç taş ifade eden bir terim olarak, kültürel oyun sistemlerinde de yer almaktadır.
Genel değerlendirme	"uul" yalnızca biyolojik bir oğul değil; soyun devamı, miras, toplumsal sorumluluk ve kültürel geleneklerin taşıyıcısı olan çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	"kence"
Temel (biyolojik / sözlük) anlam	Aile içinde yaşça küçük kardeşi ya da daha genç bireyi ifade eden temel akrabalık / yaş terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Yaşın ötesinde, toplumdaki rütbe farklılıklarını, kıdem ve deneyim düzeylerini gösteren bir hiyerarşi işareti hâline gelmektedir.
Wang'ın modeli Uzlaşım	- Küçük kardeş veya aynı aile / topluluk içindeki daha genç bir kişiyi ifade etmektedir.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	- Askerî, bürokratik ve kurumsal bağlamlarda daha ast konumdaki, kıdemce küçük ya da az deneyimli kişileri belirtmek için kullanılmaktadır.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	- Koruma, rehberlik, küçümseme ya da sevgiyle karışık himaye gibi duygusal tavırları yansıtan kişisel hitaplar olarak kullanılabilir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Aile içi ilişkilerden kurumsal söylemlere kadar farklı bağlamlarda, hiyerarşi, öğrenme süreci ve gelişimsel konum hakkında söylemsel ipuçları sağlamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Ailevi hiyerarşi bağlamında: Kardeşler arasındaki yaş ve konum farkını gösteren bir çerçevede karşımıza çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Kurumsal yapı ve statü bağlamında: Askerî veya bürokratik sistemlerde ast-üst ilişkilerini yansıtan bir çerçeve olarak ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Gelişimsel aşamalar ve deneyim bağlamında: Öğrenmeye açık, rehberliğe ihtiyaç duyan daha genç bir öznenin konumunu betimlemektedir.
Genel değerlendirme	"kence" terimi, Kırgız Türkçesinde yalnızca yaşça küçük kişiyi değil, aynı zamanda ailevi ve kurumsal hiyerarşileri, deneyim farklarını ve potansiyel gelişim alanlarını ifade eden bir sembolik bir kavram olarak değerlendirilmeye mümkündür.

Anlam yapısı	"küyöö"
Temel (biyolojik) anlam	Evli kadının eşi ya da düğün sürecindeki damat anlamına gelen temel akrabalık ve evlilik terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Evlilik bağlamındaki erkek tipi olarak, ailenin erkek tarafını temsil eden, sorumluluk ve statü taşıyan bir toplumsal role dönüşmektedir.
Wang'ın modeli Uzlaşım	- Sözlük düzeyinde, koca veya damat olarak tanımlanan, evlilik ilişkisindeki erkek bireyi ifade etmektedir.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	- "Küyöö bala", "küyöölük", "küyöö coldoş" gibi türevlerle, geleneksel törenlerin ve cinsiyet rollerinin merkezinde yer alan kurumsal bir karakter hâline gelmektedir.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	- Bağlama göre sevgi, gurur, sorumluluk, bazen de toplumsal baskı ve beklenti gibi kişisel anlamlar yüklenilmekte; hitaplarda hem yakınlık hem de resmiyet taşıyabilmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Düğün konuşmalarında, atasözlerinde ve anlatılarda, yalnızca eş tipi olarak değil, aynı zamanda aileler arası ilişkilerin taşıyıcısı ve ritüelin baş aktörlerinden biri olarak temsil edilmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Evlilik ve aile yapısı çerçevesinde, eş olma kimliğini ve evlilik kurumundaki konumunu tanımlamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Kültürel ritüeller çerçevesinde, düğün törenlerinin, hediyeler ve misafirlik ilişkilerinin merkezinde yer alan törensel bir aktör olarak kavramsallaştırılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal roller ve cinsiyet temelli statüler çerçevesinde, erkekliğe dair beklentileri, sorumlulukları ve aile içi otoriteyi temsil eden bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.
Genel değerlendirme	"küyöö", Kırgız kültürel hafızasında yalnızca koca/damat unvanı değil; evlilik kurumunun erkek tarafındaki görev, sorumluluk ve kültürel aidiyetleri taşıyan sembolik ve çok yönlü bir terim olarak değerlendirilmektedir.

Anlam yapısı	"kuda"
---------------------	---------------

Temel (biyolojik) anlam	Evlenen çiftlerin ebeveynleri arasındaki dünürlük ilişkisini ifade eden temel bir akrabalık terimi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal genişlemesi	Evlilik yoluyla kurulan bağın, aileler arası sosyal statü, uzlaşma ve karşılıklı saygıya dayalı ittifakı temsil eden bir ilişki biçimine dönüşmesi anlamına gelmektedir.
Wang'ın modeli Uzlaşım	Çiftlerin aileleri arasındaki resmî dünürlük bağını gösteren, açıkça tanımlanmış bir akrabalık statüsü olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	Düğün, nişan, söz kesme gibi süreçlerde aileler arası diplomasi, müzakere ve törensel temsilin merkezi aktörlerinden biri hâline gelmesi söz konusudur.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	Kültürel aidiyet, arabuluculuk, duygusal yakınlık ve ailevi temsil gibi bireysel ve bağlamsal anlamlar kazanması; kimi anlatılarda güvenilir aracı veya saygın büyük olarak idealize edilmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Düğün anlatıları, nişan törenleri, söz kesme diyalogları ve töre pratiklerinde yalnızca bir akrabalık unvanı değil, toplumsal uzlaşma ve statü göstergesi olarak işlev görmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Evlilikle genişleyen akrabalık ağını ve dünürlük sistemini temsil etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Aileler arası diplomasi, müzakere ve arabuluculuk rollerini içeren bir çerçeve ortaya koymaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Karşılıklı saygı, ittifak ve toplumsal uyumu pekiştiren sosyal bağlılık kapsamında ortaya çıkmaktadır.
Genel değerlendirme	“kuda”, yalnızca evlilik yoluyla kurulan bir akrabalık statüsü değil; aileler arası diplomatik ilişkileri, törensel temsili ve kültürel uzlaşma mekanizmalarını yansıtan çok yönlü bir kavram olarak dikkati çekmektedir.

Anlam yapısı	“tay” kelimesi ve türevler (tayata, tayece, tayene)
Temel (biyolojik) anlam	Anne tarafından gelen akrabalık bağını, özellikle dayı, teyze, anneanne ve anne tarafından büyükbaba tiplerini karşılamaktadır.
Toplumsal genişlemesi	Koruyuculuk, rehberlik, kadın dayanışması, kuşaklar arası bilgelik ve nostaljik şefkat gibi aile içi dengeyi sağlayan rolleri üzerine almaktadır.
Wang'ın modeli Uzlaşım	Tay: dayı; tayata: anne tarafından büyükbaba; tayece: teyze; tayene: anneanne gibi doğrudan biyolojik akrabalık ilişkilerini ortaya koymaktadır.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	Bu terimler, aile içinde koruyucu erkek tipini, anneliğe yakın kadın akrabayı ve kuşaklar arası kültürel aktarım sağlayan yaşlı kadınları temsil eden sosyal rollere dönüşmektedir.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	Bireysel söylemde aidiyet, özlem, çocukluk anıları, güven ve duygusal destek gibi kişisel anlam yükleriyle kullanılmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Aile anlatıları, bayram ve ziyaret sahneleri, çocukluk hatıraları ve kuşaklar arası ilişkiyi betimleyen metinlerde, dengeleyici ve destekleyici akrabalık karakterlerini öne çıkaran söylemsel bir unsur olarak yer almaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Akrabalık rolleri bağlamında: Anne tarafı akraba zincirini (dayı, teyze, anneanne, anne tarafından büyükbaba) yapılandıran bir anlam çerçevesi ortaya koymaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Kadınlar arası aktarım bağlamında: Özellikle tayece ve tayene üzerinden, kültürel değerlerin, geleneklerin ve duygusal desteğin kadın kuşakları arasında aktarımını ortaya koyan bir anlam alanı ortaya koymaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Kuşaklar arası bilgelik ve şefkat bağlamında: Tayata ve tayene tipleri üzerinden, aile hafızası, öğüt verme, koruyuculuk ve nostaljik bağlılık anlamlarını içermektedir.
Genel değerlendirme	“tay” ve türevleri, Kırgız kültüründe yalnızca anne tarafı soy ilişkisini değil, aynı zamanda aile içi dengeyi, şefkati, rehberliği ve kültürel sürekliliği taşıyan merkezi akrabalık karakterleri olarak değerlendirmek mümkündür.

Anlam yapısı	“uruk”
Temel (biyolojik) anlam	Kişinin ait olduğu soy zincirini ve akrabalık yapısını ifade eden temel soy/nesil kavramı olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal genişlemesi	Soyu kuşaklar arası süreklilik, doğurganlık, canlılık ve toplumsal statüyle ilişkilendiren geniş bir kültürel ve metaforik anlam alanına dönüşmektedir.
Wang'ın modeli Uzlaşım	Soy ve nesil kavramını; bir kişinin hangi soya ya da oymağa ait olduğunu belirten temel leksikal birim olarak tanımlamaktadır.
Wang'ın modeli Yerleşikleşmiş	Töre ve gelenek bağlamında doğurganlık, neslin devamı ve soy temizliği gibi normatif beklentileri temsil eden yerleşik bir kültürel değer anlamına gelmektedir.
Wang'ın modeli Konuşucuya özgü	Ata mirasının onurunu, kişisel aidiyeti ve soyuyla övünmeyi vurgulayan bireysel, idealleştirilmiş kullanımlarla duygusal bir sembole dönüşmektedir.

Cüneyt AKIN

Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Töre anlatıları, soy kütükleri, evlilik yasakları ve atasözleri içinde kullanılarak, kimliğin, ahlaki karakterin ve toplumsal başarının belirleyicisi olarak bağlamsal bir anlam kazanmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Soy bağı ve akrabalık yapısı bağlamında: Kişinin belirli bir soy zincirine ve akrabalık ağının içine yerleşmesini tanımlamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Üreme ve kuşaklar arası süreklilik bağlamında: Biyolojik üretkenlik, neslin devamı ve kuşaklar arası aktarım çerçevelerinde kavramsallaştırılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Kolektif kimlik ve toplumsal aidiyet bağlamında: Bir topluluğa, oymağa ya da millete mensubiyetin dilsel göstergesi olarak işlev görmektedir.
Genel değerlendirme	"uruk" terimi, Kırgız toplumunda yalnızca soy bildiren teknik bir akrabalık birimi değil; kimlik inşasını, ahlaki beklentileri ve kültürel sürekliliği taşıyan temel kavramsal unsurlardan biri olarak merkezi bir yer tutmaktadır.

Anlam yapısı	"tuyak"
Temel (biyolojik/fiziksel) anlam	Hayvanların toynağını ifade eden fiziksel-anatomik bir unsur olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal / kültürel anlam genişlemesi	Hayvan varlığının ve mülkiyetin göstergesi; soyun devamı ve toplumsal mirasın temsili için metaforik bir anlam taşımaktadır.
Wang'ın modeli – Uzlaşımsal	Temel sözlük anlamıyla, hayvanın toynağı olarak tanımlanan somut beden parçası olarak ortaya çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	Hayvan varlığının ölçü birimi ve ekonomik değer göstergesi olarak sabitlenen, toplumsal pratiklere yerleşmiş bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Erkek evlat ve neslin sürekliliği gibi kültürel temsillerle özdeşleşen, soy ve mirasın metaforu hâline gelen bir kullanım bağlamında ortaya konulmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Soyun tükenmesi, mirasın kesintiye uğraması ve ataerkil sürekliliğin yitimi gibi söylemlerde, güçlü metaforik ağırlık kazanan bir unsur olarak görünmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Hayvan bedeninin belirli bir parçasını ifade etmektedir.
FrameNet – Çerçeve 2	Hayvan varlığını ve ekonomik değeri ölçen bir birim olarak kullanılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Soy mirası, neslin devamı ve ataerkil sürekliliği temsil eden semantik bir çerçeve ortaya çıkmaktadır.
Genel değerlendirme	"tuyak", Kırgız kültüründe yalnızca anatomik bir terim değil; ekonomik düzeni, soyun devamını ve toplumsal varoluşun sürekliliğini simgeleyen bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Anlam yapısı	"üy-bülö" ve "üylüü"
Temel (biyolojik) / sözlüksel anlam	"üy-bülö" çekirdek aileyi, aynı çatı altında yaşayan karı, koca ve çocukları; "üylüü" ise evlenmiş, ailesi olan kişiyi ifade etmektedir.
Toplumsal anlam genişlemesi	"Üy-bülö" terimi, yalnızca hane halkını değil, normatif toplumsal rolleri, ekonomik dayanışmayı ve kültürel aktarımı da kapsayan bir yaşam birimi anlamına gelmekte; "üylüü" ise olgunluk, sorumluluk ve toplumsal kabul görmüş statü ile ilişkilendirilmektedir.
Wang'ın modeli – Uzlaşımsal	Sözlük düzeyinde "üy-bülö" aile kurumunu, "üylüü" evli olma durumunu gösteren temel tanımlarıyla yer almaktadır.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	"Üy-bülö" toplumsal normlara uygun aile hayatını, düzenli yaşamı ve sorumluluk paylaşımını ima eden yerleşik bir kavram hâline gelmiştir; "üylüü" ise ekonomik ve sosyal bakımdan belli bir olgunluk ve güvenilirlik göstergesi olarak algılanmaktadır.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	"Üy-bülöm" ve benzeri kullanımlarda aileye duyulan sevgi, özlem ve aidiyet vurgulanırken; "üylüü bol" ifadesi kimi söylemlerde kişinin hayata yerleşmesi, olgunlaşması veya sosyal olarak kabul görmesi anlamında olumlu ya da ironik duygusal yükler taşıyabilmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	"Üy-bülö" terimi, özellikle ahlaki öğütlerde, toplumsal sorun anlatılarında ve göç/işçilik hikâyelerinde bireyin dayanak noktası ve sorumluluk alanı olarak sık sık geçmekte; "üylüü" ise düğün ritüelleri, toplumsal beklentiler ve statü tartışmaları bağlamında kullanılarak evliliğin söylemsel konumunu görünür kılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	"Aile kurumu ve hane yapısı" çerçevesinde "üy-bülö", bireylerin rollerini, karşılıklı yükümlülüklerini ve kuşaklar arası ilişkileri yapılandıran temel sosyal birim olarak ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	"Toplumsal statü ve medeni hâl" çerçevesinde "üylüü", evli bireyin toplumsal kabulünü, olgunluk ve sorumluluk kazanmış bir özneye dönüşümünü ifade etmektedir.

FrameNet – Çerçeve 3	"Ekonomik dayanışma ve kültürel süreklilik" çerçevesinde, "üy-bülö" aile içi emek paylaşımı, bakım pratikleri ve kültürel değer aktarımının gerçekleştiği temel alan olarak; "üylüü" ise bu sistemin işleyişinde aktif rol alan bir yetişkin kimliği olarak değerlendirilmektedir.
Genel değerlendirme	"üy-bülö" ve "üylüü" terimleri, Kırgız kültürel belleğinde yalnızca aileyi ve evli olma hâlini adlandırmakla kalmayıp, toplumsal istikrarı, kimlik inşasını, kuşaklar arası aktarımı ve normatif değerleri ifade eden güçlü leksiko-pragmatik göstergeler olarak işlev görmektedir.

Anlam yapısı	"öğöy"
Temel (biyolojik) anlam	Biyolojik olmayan aile bağı, üvey olanı niteleyen temel bir sıfat olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Aidiyet eksikliği, sevgi yoksunluğu ve duygusal mesafeyi ima eden sosyal bir statü göstergesine dönüşmektedir.
Wang'ın modeli – Uzlaşım	Üvey anne, üvey baba, üvey çocuk vb. için kullanılan, biyolojik olmayan aile bireyini tanımlayan bir sıfat olarak ortaya çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	Toplumda dışlanma, ikinci planda kalma, tam kabul görmeme gibi olumsuz sosyal çağrışımlarla yerleşikleşmiş bir etiket olarak karşımıza çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Konuşucunun deneyimine göre hor görülme, yersiz hissetme, sevgi görmeme gibi kişisel ve metaforik anlamlar yüklenmekte; 'öğöylö-' fiiliyle anlatsal olumsuzluk güçlenmektedir.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Özellikle üvey çocuk ve üvey ebeveyn anlatılarında yalnızlık, duygusal yaralanma ve empati eksikliği bağlamında belirler; politik ve kişisel söylemde dışlanma metaforu olarak kullanılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Biyolojik olmayan aile ilişkileri bağlamında: Üvey ebeveyn/çocuk ve karma aile yapılarını kapsamaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Sosyal dışlanma ve marjinalleşme çerçevesi bağlamında: Gruptan tam kabul görmeme, kenarda bırakılma hâlini ortaya koymaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Kimlik çatışması ve aidiyet sorunu bağlamında: Kişinin aile içi ve toplumsal konumunu sorgulamasına yol açan durumlar ortaya çıkarmaktadır.
Genel değerlendirme	"öğöy", yalnızca üvey statüsünü belirleyen bir sıfat değil; Kırgız kültüründe aidiyet, dışlanma ve duygusal kopukluk gibi yoğun sosyo-kültürel anlamları taşıyan bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Anlam yapısı	"ökül ata"
Temel (işlevsel) anlam	Düğün ve evlilik sürecinde gelin ve damat adına konuşan, taraflar arasında aracılık yapan itibarlı erkek tipi olarak tanımlanmaktadır.
Toplumsal anlam genişlemesi	Gençleri sosyal hayata hazırlayan, ailelerarası ilişkileri düzenleyen, güvenilen bilgi arabulucu konumunda görülmektedir.
Wang'ın modeli – Uzlaşım	Evlilik töreninde gelin ve damat adına görev yapan temsilci, tören sorumlusu bağlamında ortaya çıkmaktadır.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	Toplumsal uzlaşma, nasihat ve arabuluculuk görevini üstlenen, deneyimli aile büyüğü olarak kalıplaşmıştır.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Bilgelik, itibar ve gelenek taşıyıcılığına gönderme yapan, idealize edilmiş rehber kişi imajı taşımaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Düğün anlatıları, töre tasvirleri ve atasözü benzeri söylemlerde otorite, uzlaşma ve geleneksel bilgelik odağı olarak kullanılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 1	Sosyal arabuluculuk ve çatışma çözümü bağlamında ortaya çıkmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Törensel temsilcilik ve ritüel yürütücülüğü anlamında kullanılmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Geleneksel rehberlik ve kuşaklar arası bilgi aktarımını sağlayan kişi bağlamında ortaya konulmaktadır.
Genel değerlendirme	"ökül ata", yalnızca bir düğün görevlisi değil; Kırgız toplumunda aileler arası uzlaşmayı, kültürel sürekliliği ve törensel otoriteyi taşıyan sembolik bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlam yapısı	"özöktös"
Temel (biyolojik) anlam	Aynı kökten, aynı soydan gelen bireyleri ifade eden temel akrabalık terimi olarak; soy ve kan bağına dayalı bir ortaklık bağlamında tanımlanmaktadır.

Toplumsal anlam genişlemesi	Tarihsel köken birliği, kültürel dayanışma ve belirli bir soy ya da klana mensubiyet üzerinden kurulan toplumsal aidiyet bağını temsil etmektedir.
Wang'ın modeli – Uzlaşımsal	Soy ve kan bağına dayanan, aynı kökten gelen akrabalar için kullanılan sabit ve sözlükleşmiş bir anlam içermektedir.
Wang'ın modeli – Yerleşikleşmiş	Tarihsel geçmişin ve kültürel mirasın paylaşımıyla derinleşen kolektif bilinç, aynı soydan gelenlerin sosyal olarak birlikte düşünülmesi ve evlilik yaşağı gibi normatif kullanımlarla yerleşikleşmiş bir anlam taşımaktadır.
Wang'ın modeli – Konuşucuya özgü	Şiirsel veya ideolojik söylemlerde ortak kader, kardeşlik ve ruhsal yakınlık gibi metaforik anlamlarla bireysel ve bağlamsal yorumlara açılan kullanım ile ortaya çıkmaktadır.
Sinclair – Bağlam yaklaşımı	Klan hikâyeleri, destanlar, soy kütükleri ve kültürel birlik vurgulayan metinlerde, bireylerin kökeni üzerinden kolektif kimlik üretimine hizmet eden bir anahtar terim olarak işlev görmektedir.
FrameNet – Çerçeve 1	Soy ve genetik bağlantılar bağlamında: Aynı kökten gelen bireyler arasındaki biyolojik bağları ortaya koymaktadır.
FrameNet – Çerçeve 2	Kolektif kimlik ve kültürel süreklilik bağlamında: Ortak geçmiş ve miras üzerinden kurulan grup kimliğini ve kültürel devamlılığı yansıtmaktadır.
FrameNet – Çerçeve 3	Toplumsal bağlılık ve dayanışma bağlamında: Aynı kökten gelenler arasında öngörülen dayanışma, karşılıklı sorumluluk ve evlilik yaşağı gibi düzenleyici normları kapsamaktadır.
Genel değerlendirme	“özöktös”, yalnızca biyolojik bir soy kavramı değil; tarihsel köken birliği, kültürel dayanışma ve toplumsal aidiyet üzerinden kimlik inşasını ve sosyal düzeni taşıyan bir kavram olarak kullanılmaktadır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bulgular değerlendirildiğinde; Kırgız Türkçesindeki aile terimlerinin yalnızca tanımlayıcı terimler olarak kullanılmadığı, aynı zamanda duygusal, sosyal ve kültürel işlevler taşıdığı görülmüştür. Terimler sadece bireysel ilişkileri değil; toplumsal hiyerarşiyi, kültürel hafızayı ve ahlaki değer sistemlerini de ortaya çıkarmaktadır. Mesela “ata” kelimesi bir yandan biyolojik babayı, diğer yandan da toplumun koruyucusu ve düzenleyicisi olan lider tipini temsil etmektedir. “Ögöy” kelimesi üveylikten öte dışlanmışlık hissini aktarırken “atayurt” kavramı fiziksel bir mekândan çok, tarihsel aidiyetin duygusal bir metaforu hâline gelmektedir.

FrameNet çerçevesi aracılığıyla, bu kelimelerin sadece sözlüksel değil, toplumsal rol ve olaylara bağlı kavramsal ağlar içinde var olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, Türk dilleri sözlükçülüğünde çerçeve temelli, pragmatik bağlam içeren yeni nesil tanım sistemlerinin geliştirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Ayrıca sözlükler yalnızca sözcüklerin karşılıklarını değil, kültürel ve söylemsel işlevlerini de ortaya koyacak şekilde genişletilmelidir.

Kırgız Türkçesindeki aile terimlerinin çok boyutlu anlam yapısı, yalnızca bireyler arası biyolojik ilişkileri değil, aynı zamanda toplumsal hiyerarşiyi, kültürel sürekliliği, etik ve ahlakî rollerin dağılımını ve duygusal aidiyet biçimlerini ortaya koymaktadır. Bu çalışma göstermiştir ki, Wang'ın üç düzeyli leksiko-pragmatik anlam modeli çerçevesinde, “ata”, “ene”, “bala”, “çoro”, “kuda” gibi terimler uzlaşımsal düzeyde sabit sözlük anlamlarıyla tanımlanmakta; yerleşikleşmiş anlamda ise kültürel anlatılar, törenler, söyleyiş kalıpları içinde sosyokültürel işlevler kazanmakta; konuşucuya özgü düzeyde ise bireysel deneyimler, duygusal yükler ve simgesel temsillerle yeniden biçimlenmektedir. Sinclair'ın bağlam kuramı doğrultusunda bu terimlerin anlamı, deyimlerde, atasözlerinde, toplumsal hikâyelerde ve gündelik söylemde yer buldukça derinleşmekte; bu da sözlük tanımlarını bağlamla birlikte yeniden düşünmeyi zorunlu kılmaktadır. FrameNet sistemi sayesinde ise her bir terimin, “ailevi otorite”, “duygusal bağlılık”, “toplumsal temsil”, “geleneksel rehberlik” gibi semantik bağlamda çok yönlü işlevler kazandığı tespit edilmiştir. Örnek verilecek olursa, “çoro” yalnızca asker değil; liderin sadık destekçisi ve toplum düzeninin taşıyıcısı, “ögöy” yalnızca üveylik değil; aidiyetsizlik ve dışlanma metaforu olarak konumlanmaktadır. Bu bulgular, yalnızca dilsel birimlerin değil, aynı zamanda toplumsal organizasyonun ve kültürel değerler sisteminin de kavramsal olarak dilde yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Disiplinlerarası bir yaklaşımla değerlendirildiğinde, bu terimler hem sosyolinguistik hem antropolojik hem de hermeneutik analizler için zengin bir bilgi kaynağı

oluşturmakta; söylem analizi perspektifinden ise, dilin toplumsal roller ve kimlik inşasında oynadığı yapısal rolü görünür kılmaktadır. Bu doğrultuda önerimiz, Türk dilleri sözlükçülüğünde yalnızca tanıma dayalı değil; bağlamsal, pragmatik ve çerçeve merkezli anlatımı da içeren yeni nesil dijital sözlük modellerinin geliştirilmesidir. Bu modellerde, kelimelerin tarihsel, kültürel ve söylemsel işlevlerinin görsel ve etkileşimli bir biçimde verilmesi, kullanıcıların dili yalnızca öğrenmesine değil, aynı zamanda anlamlandırmasına da katkı sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Etik kurul iznine gerek yoktur.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Makale tek yazarlı olarak hazırlanmıştır.

Destek Beyanı

Kurum tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Beyanı

Bu araştırma için herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Arikoğlu, E. (Ed.). (2017). *Kırgızca-Türkçe sözlük*. KTM Yayınları. <http://sozduk.manas.edu.kg/>
- Çatal, O. A. (2022). Kırgız Türkçesi akrabalık terimlerinde alt anlamlılık. *Dil Araştırmaları*, 30, 199–212.
- Cumakunova, G. (2013). Türkçe-Kırgızca akrabalık terimleri. In *I. Uluslararası Ankara-Kazan ve Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu bildirileri* (pp. 209–218). Kazan.
- Cumakunova, G. (2021). Kırgız dilinde soya dayalı akrabalık terimleri. *Kutbilim Journal of Social Sciences and Arts*, 1, 1–19.
- Hanks, P. (2016). Definition. In P. Durkin (Ed.), *The Oxford handbook of lexicography* (pp. 1–33). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199691630.013.12>
- Koca, E. (2020). Kırgız Türkçesi'nde aile ve akrabalık kavramlarını karşılayan sözcükler ve söz kalıpları. In K. Manafidizaji (Ed.), *Karadeniz Zirvesi 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi tam metin kitabı* (p. 164). UBAK Yayınevi. (ISBN: 978-605-60737-2-4).
- Nesi, H. (2013). Researching users and uses of dictionaries. In H. Jackson (Ed.), *The Bloomsbury companion to lexicography* (pp. 62–74). Bloomsbury.
- Sinclair, J. (Ed.). (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford University Press.
- Wang, A. (2015). Pragmatic information in learners' dictionaries: Redefined. In L. Lan, J. Mckeown, & L. Liming (Eds.), *Proceedings of ASIALEX 2015 Hong Kong* (pp. 204–212). Hong Kong Polytechnic University.

Extended Summary

Kyrgyz Turkish, a significant branch of the Turkic language family, stands out for its rich vocabulary and deeply rooted historical and cultural traditions. Within this language, family and kinship terms constitute much more than mere lexical entries—they function as essential linguistic and cultural signifiers, reflecting the multi-layered realities of Kyrgyz society. Unlike technical vocabulary or modern borrowings, kinship terms encapsulate both the everyday organization of social life and the long-standing collective memory of the Kyrgyz people. The present study aims to offer a multi-layered

pragmatic and conceptual analysis of family and kinship terms in Kyrgyz Turkish. Rather than confining itself to dictionary-based definitions, the research considers social function, cultural context, and conceptual frames as key components for understanding the true depth and significance of these terms.

The theoretical foundation of this study is built upon three main approaches. First is Wang's three-level lexico-pragmatic model, which proposes that the meaning of any word must be examined through its conventional (dictionary-based), stabilized (culturally and socially entrenched), and speaker-specific (contextually and emotionally nuanced) layers. This model recognizes that word meanings shift not only through historical evolution but also in daily interactions, emotional contexts, and individual speech acts. Second, the contextual meaning theory advanced by Sinclair and Hanks underlines the importance of context, collocation, and usage patterns in determining what a word truly means. Their approach challenges the sufficiency of static, isolated definitions by showing how meaning is co-constructed in real-world discourse, through idioms, proverbs, and typical expressions. Third, Fillmore's frame semantics—operationalized through the FrameNet project—emphasizes that word meanings are rooted in conceptual frames, that is, structured mental and cultural models connecting words to recurring social scenarios, participant roles, and cultural practices.

Methodologically, the research utilizes qualitative content analysis, with data drawn primarily from the online Kyrgyz-Turkish Dictionary platform (sozduk.manas.edu.kg) maintained by Kyrgyzstan-Turkey Manas University. Each term was investigated in several steps: the dictionary meaning was first noted, followed by an exploration of its pragmatic layers in light of Wang's model, and finally, its integration into one or more conceptual frames as outlined by Fillmore's framework. Real-life usage was considered through dictionary-provided examples, idioms, and proverbs, supplemented by observations on how these terms appear in folklore, oral tradition, and contemporary discourse.

The analysis reveals that Kyrgyz Turkish kinship terms do not merely specify biological relationships; they also express social hierarchy, emotional intimacy, group belonging, and even encode social taboos. For instance, the term "ata" (father) serves not just as a biological marker but also as a metaphor for leadership, moral authority, and cultural continuity. "Ene" (mother) extends beyond the definition of a biological parent to symbolize compassion, protection, and societal respect for women. Both terms, in certain contexts, gain even broader symbolic power, representing ancestral heritage or the collective memory of the Kyrgyz people. Similarly, "bala" (child) denotes more than an offspring—it signifies hope, innocence, the future, and the core of family-centered emotional investment.

Other kinship terms, such as "boordoş" (sibling), "bayke" (older brother), and "ceñe" (sister-in-law), structure not only family relationships but also social interactions outside the nuclear family. For example, "boordoş" is used to invoke solidarity, either within a family or as a metaphor for national or ethnic brotherhood. The term "baldız" (wife's sister) and its pragmatic extensions highlight the complex emotional and social negotiations embedded in marital relationships. Contextual analysis also reveals that these terms often function as performative utterances, shaping expectations, duties, and hierarchies among speakers.

Marriage-related terms such as "kuda" (in-law through marriage), "küyöö" (groom), and "kudaça" (female in-law) illustrate how kinship terminology extends beyond blood relations to encompass networks of alliance, negotiation, and ceremonial interaction. The use of these terms in Kyrgyz society is closely linked to rituals of marriage, patterns of alliance, and the transmission of social capital, thereby reinforcing both the stability and flexibility of family networks.

Notably, some kinship terms in Kyrgyz Turkish are highly culture-specific and resist direct translation or reduction to technical definitions. For instance, "bolokcot," which designates a particular degree of kinship crucial for observing marriage taboos, has no direct equivalent in English or even in some other Turkic languages. "Tuyak" (literally 'hoof') is another example; while it refers to an anatomical feature in animals, metaphorically it means offspring, lineage, or the continuation of the family line. The term

“ögöy” (step-), meanwhile, carries powerful connotations of social exclusion and emotional distance, rather than simply indicating a non-biological relationship.

A recurring theme throughout the analysis is the inadequacy of traditional, definition-based dictionary models in capturing the full range of meanings attached to family and kinship terms. The findings show that dictionary definitions often omit the emotional, pragmatic, and cultural nuances vital for real communicative competence. As Wang (2015) and Hanks (2016) have argued, dictionary users—especially learners and outsiders—miss much of the social and cultural meaning of a term when exposed only to its “core” definition.

In this light, the study advocates for an enhanced lexicographical approach. First, dictionaries should incorporate frame-based explanations, explicitly linking terms to conceptual scenarios and social events (e.g., marriage, inheritance, hierarchy, respect, solidarity). Second, illustrative examples, collocations, and proverbs should be provided to show how terms operate in real discourse. Third, entries should include culturally salient information that contextualizes usage—who can say what to whom, in which situation, with what social consequences. Interactive digital platforms, offering multimedia content and hyperlinks to cultural notes, would greatly facilitate this multidimensional learning.

The pragmatic and conceptual diversity observed in Kyrgyz Turkish kinship terms also has important implications for sociolinguistics and anthropology. These terms reveal how language both reflects and constitutes the organization of society, the construction of group identity, and the transmission of collective values. For example, the FrameNet analysis demonstrates that terms such as “ata” and “ene” activate frames related to parental authority, emotional care, and social guidance, while “kuda” and its derivatives point to frames involving negotiation, alliance, and ceremonial obligation. The frequency and context of use of terms like “ögöy” or “bolokcot” further reveal how language encodes not just positive roles but also social anxieties, prohibitions, and the boundaries of belonging.

Moreover, the application of Wang’s lexico-pragmatic model shows that each term exists on a spectrum—from core dictionary meaning (conventional), through socially entrenched and collectively recognized functions (stabilized), to idiosyncratic, speaker-specific meanings shaped by individual experience and emotional resonance. This tripartite approach enables a much richer, more dynamic account of how meaning is constructed and negotiated in actual language use.

In conclusion, the study demonstrates that Kyrgyz Turkish family and kinship terms are dynamic, performative, and conceptually rich linguistic resources. They serve not only as tools for naming relations but also as carriers of social roles, emotional bonds, and cultural values. By moving beyond conventional dictionary definitions and integrating pragmatic, contextual, and frame-based perspectives, lexicographers and language educators can foster a more nuanced understanding of both the language and the culture it expresses. The findings strongly suggest the need for new-generation, interactive dictionaries and educational resources that foreground the social and cultural logic embedded in Kyrgyz kinship terminology. Such tools would not only improve language competence but also enhance users’ appreciation of Kyrgyz identity, values, and collective memory.

In sum, the extended analysis of Kyrgyz Turkish kinship terms underscores the interdependence of language, culture, and society. Words like “ata,” “ene,” “bala,” and “boordoş” are not mere designations of family roles—they are living expressions of Kyrgyz worldview, history, and interpersonal ethics. Future work in Turkic lexicography should continue to foreground context, pragmatics, and cultural frames to truly capture the richness of these terms and to serve the needs of both native speakers and learners in a globalized, intercultural context.

A further dimension uncovered by the analysis is the crucial role of kinship terminology in sustaining cultural continuity and shaping collective memory. In traditional Kyrgyz society, the extended family and clan structures are essential frameworks for organizing social life, transmitting knowledge, and resolving conflicts. Kinship terms not only identify individual relationships but also encode rights, duties, privileges, and restrictions within the broader social structure. Terms such as “uruk” (clan),

“özöktöş” (having the same root/ancestor), and “tay” (maternal uncle) function as markers of lineage, inheritance, and social solidarity. The use of these words in oral literature, proverbs, and ritual speeches reinforces their central role in maintaining group cohesion and expressing shared values across generations.

The analysis also draws attention to the ways in which kinship terms mediate power relations and emotional dynamics within families and communities. For example, the distinction between terms for older and younger siblings, such as “bayke” and “kence,” reflects not only age hierarchy but also expectations regarding guidance, respect, and caregiving. Female kinship terms such as “tayene” (maternal grandmother) and “tayece” (aunt) highlight the significance of women as transmitters of tradition, nurturers, and moral authorities within the family. Similarly, the pragmatic use of “ceñe” (sister-in-law) and “kuda” (in-law) in ceremonial settings underscores the importance of marital alliances and the negotiation of social boundaries through language.

In practical terms, the findings of this study underscore the urgent need for pedagogical resources and dictionaries that integrate sociolinguistic, pragmatic, and cultural information alongside conventional definitions. For language learners, anthropologists, and educators, understanding the deeper meanings and uses of kinship terms is essential for effective communication and genuine cultural engagement. The study thus recommends that digital lexicographical platforms incorporate audio-visual examples, context-rich narratives, and interactive features to better represent the complexity and richness of Kyrgyz kinship terminology. Such advancements would not only aid in language acquisition but also contribute to the preservation and appreciation of Kyrgyz cultural heritage in an increasingly globalized world.

In essence, the study affirms that language, culture, and identity are inextricably linked through the lived experience and social practices encoded in kinship vocabulary. By examining these terms through pragmatic and conceptual lenses, we gain deeper insights into the worldviews and value systems that shape Kyrgyz society—past, present, and future.